

DE STORM VAN 1 FEB. 1953

- " God, red Heist ! "

Zo eindigde de pathetische oproep van wijlen burgemeester Jan E. de Gheldere, die langs de radio op zondagavond van 1.2.53 werd uitgezonden. De oproep tot steunverlening en dankwoorden aan alle helpers van het eerste uur, was al vroeger in de dag opgenomen in het stadhuis dat tot crisiscentrum was ingericht. Toen kon men nog geen duidelijk idee geven van de globale schade die de vernielende orkaan te Heist-Duinbergen had aangericht. Men had nog de handen vol met het organiseren van de hulpverlening, want de vrees voor verder onheil tijdens de volgende hoogwaterstand was verre van denkbeeldig.

Achteraf is gelukkig gebleken dat, buiten de schrammen die enkele mensen hadden opgelopen, aan land alles beperkt bleef tot stoffelijke schade. Schade, die te Heist-Duinbergen toch in de miljoenen liep en voor de Belgische kust op 1 1/2 miljard werd geraamd.

Op de " kokende " noordzee speelden zich menselijke drama's af. Onder de slachtoffers, de ganse bemanning van de Z.527 " Leopold-Nera " van de roederij Leon Desmidt. Aan boord waren : Henri Rappé (28 j.) schipper, echtg. van Nera Desmidt, Eugène VandenAbeele (28 j.), motorist, echtg. van Renilde Louwage, Louis Vandierendonck (59 j.), matroos, echtg. van Pelagie Pauwaert, Gérard Arents (20 j.) matroos, zoon van Gérard en Rosa VanWulpen, Etienne VandenAbeele (18 j.) lichtmatroos, zoon van Eugène en Eugénie Desmidt.

Op de Z. 554 van redor Maurice Degroote waren diens zoon en matroos Albert Bulcke, een te Oostende wonende heistenaar, over boord geslagen. Bulcke verdronk.

-o-o-o-o-

Men sprak over de hevigste noordzeestorm in mensengeheugenis. In Nederland kwamen 1.850 mensen om het leven in de polders van Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland. In het Zuid-Oost gebied van Engeland telde men 350 doden. Wat België betrof, waren er 15 doden, waarvan 7 te Oostende, plus 1 vermiste persoon. Het aantal Belgische gezinnen, door het noodweer getroffen, werd geraamd op 10.300. De kuststreek, het antwerpse en de streek rond Dendermonde hadden het ergst te verduren gehad.

Die helse nacht in detail beschrijven is een onbegonnen taak.

Over de ganse lengte van de zeedijk te Heist-Duinbergen sloegen de torenhoge golven te platter tegen de gevels van hotels en villa's. De zee werd gestuwd door een windkracht 12 met uitschieters tot 180 km. per uur. De zijstraten van de zeedijk leken kanalen die buiten hun oevers waren getreden. Het zeewater stroomde het lager gelegen centrum binnen tot in de landbouwzone.

De zo genoemde zware storm van 1949 had niet de minste gelijkenis met wat we hebben meegemaakt in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953.

Wie het heeft beleefd kan het nooit vergeten.

Alleen in het verre verleden werden nog rampspoedige stormen genoteerd. Zo wordt er soms nog gesproken over de St. Clementsvloed van november 1334 toen ganse dorpen door de zee werden verzwolgen en de storm van 1421 toen er 100.000 slachtoffers waren. Ook Jules Mollet (Heist-aan-zee, en zijn verleden) vermeldt o.m. de storm van 1887 toen de noorweegse driemaster " Resoluut " op de golfbreker nr.49 - iets westwaarts van het Eoldenplein - te pletter sloeg. Twee van de 16 bemanningsleden verdronken. Het erg gehavende schip werd voor afbraak verkocht aan de scheepsbouwers Pieter Degroote en Karel Dockers. Ook in 1883 en 1896 eiste het stormweer slachtoffers op zee en in ons tijdschrift van november 1977 hebben we het relaas gebracht van de scheepsramp op St.Pietersdag van 29.6.1906. Toen verging de H.10 bij klaar lichte dag. Vier heistse vissers verdronken. In " Het lied der Visserij " schreef de heistenaar Zonneman hierover :

" Een storm, ja een orkaan kwam ons opeens bezoeken.

Ceweldiger tempeest had men nog nooit beleefd. "

Na de storm van 1953 werden veel vragen gesteld, vooral in verband met de alarmgeving vanuit de hydrografische diensten van het zeezezen en de voorzorgsmatregelen genomen of niet genomen door de gemeentebesturen van de kustgemeenten.

Maar kon het gebeurde wel voorspeld worden ? Niemand kon allicht vermoeden dat de springvloed, die in het getijkalender genoteerd stond tussen 21 jan.'53 en 2 feb.'53, zou gepaard gaan met een orkaan uit het noord-westen. Het was een samenloop van omstandigheden.

Wat is eigenlijk een springvloed ?

Een springvloed ontstaat na nieuwe maan en na volle maan als zon, aarde en maan zich op één lijn bevinden en maan- en zeevloed elkander versterken.

Op 29 januari 1953 was het volle maan met een hoogtijstand van 4,80 m. tussen 21 jan.'53 en 2 feb.'53. Maar deze voorspelbare toestand ging ditmaal gepaard met een orkaan uit het noord-westen, met de gekende katastrofale gevolgen. Slechts zelden bereikt het hoogwaterverschil, tussen de laag- en de hoogwaterstand, de 5 m. Dit wordt beschouwd als een maximum. Bij het bouwen van de haven van Oostende bijvoorbeeld werd daar rekening mee gehouden en nog een veiligheidsmarge aan toegevoegd van 1,50 m., zodat uiteindelijk gedacht werd aan een waterstand van $5 + 1,50 = 6,50$ m., maar op 1 feb.'53 steeg het hoogwaterverschil tussen hoog- en laagwater tot 7,20 m. ! Het hoogste verschil ooit eerder genoteerd was 6,88 m. in 1877. Bij deze springvloed (1877) verloor het heistse vissersvaartuig - met stuurman Verbeke - twee bemanningsleden, namelijk Louis Vandierendroek en Constant Verbeke, die over

boord sloegen en nooit werden teruggevonden.

En toen... was er een vaag voorteken toen op zaterdag 31 januari 1953 de ferry-
boot "Princess Victoria" in de Ierse zee zonk en 183 passagiers verdronken.

Een ander voorgevoel van deze stormramp vinden we terug in een persnota van het
gemeentebestuur van Hoist, met datum 29.2.52, die met de volgende slotalinea ein-
digde : - " Er moet onmiddellijk zeer ernstig en op grote schaal opgetreden worden,
gelet op het groot gevaar dat niet enkel het economisch leven van de oostkust,
maar tevens het weerstandsvermogen der dijken (zie storm 1949) bedreigt, met nood-
lottige gevolgen voor heel de streek. " Een jaar later was het zover.

-o-o-o-o-o-

Toen op 1 februari 1953 om 1.30 u., in het holst van de nacht, de sirenes loeiden
waren de feestvierders al uit de danszaal "Old Brussels" gevlucht. Andere "nacht-
vlinders" gingen in de nog opengebleven herbergen alarm geven. De bewoners van de
zeedijk stonden al machteloos tegenover het binnenspoelende zeewater.

Ik werd uit mijn verkwikkende slaap gewekt door de thuiskomst van mijn schoonmoe-
der die ook uit de zaal "Old Brussels" was gespoeld !

- " 't Is erg, ik heb de zee nog nooit zo woest gezien. " zei ze.

Ik ging onmiddellijk een kijkje nemen op het Heldenplein. Met mijn laarzen aan kon
ik beter door het water stappen. In de duisternis zag ik het schuimend water ge-
stadig te pletter slaan tegen de gevel van het "Hotel de la Plage". De "Put"
van het Heldenplein liep vol. Opeens zag ik een mensengestalte, voorovergebogen,
vechtend tegen de wind en tot aan de enkels in het water op mij afkomen. Toen we
oog in oog stonden herkende ik politiecommissaris Declerck.

- " Ik moet naar het "Hotel des Bains" zei hij.

- " Spring op mijn rug " stelde ik hem voor en ik droeg hem tot in de O.L.Vrouw-
straat. Daar hadden we beschutting van de huisgevels en konden zo gemakkelijker
de Prins Boudewijnstraat (nu Albatroestr) bereiken. Het was me seffens duidelijk
dat het aan het "Hotel des Bains" een erg gevaarlijke toestand was. Levensge-
vaarlijk om daar in de omgeving te blijven. Ik keerde terug naar huis in de Knokke-
straat, alwaar hulp kon geboden worden bij mensen uit het gebuurte. In de kleine
lager gelogen huisjes langs de Knokkestraat hielp ik een kachel op tafel plaatsen
en redden wat er te redden was tegen het binnenstromende water. In andere huizen
kwamen de kelders onder water te staan. Alles wat draagbaar was werd naar boven
gebracht. Mijn buurhulp was echter ongewild van korte duur. Ik had nog een ambte-
lijke plicht te vervullen in het stadhuis, het crisiscentrum. Het werd een lange
onafgebroken dienstbeurt van 21 u.

-o-o-o-o-o-

Een noodtoestand eist snelle en doelmatige maatregelen. Er werd beroep gedaan op

leger, rijkswacht, brandweerkorpsen, de plaatselijke afdeling van het Rode-Kruis en zelfs op burgers. We mogen niet vergeten dat omstreeks 3 u. 's nachts - dit was I 1/2 u. na de alarmgeving, de toestand in hoge mate verergerde. De zeedijk te Heist was over een afstand van + 200 m. volledig weggeslagen en het ergste werd gevreesd voor het " Hotel des Bains ". Te Duinbergen was er een bres geslagen van 75 m. ter hoogte van het " Hotel Pauwels ". Het wegdek van de Kustlaan, nabij de laatste villa's - west, was ingezakt. In een diepe kuil lagen de verwrongen tramsporen en de personenwagen van houthandel Camiel Bulcke. Een grote zorg was ook de Fourrierstraat die onder water liep en waar de toevoer van drinkwater onderbroken was. Een enorm geluk was het, dat de sluizen van de afleidingskanalen wonder boven wonder niet beschadigd werden. Daardoor ontsnapte het hinterland aan de vernielende vloed en Brugge aan een overstroming.

En we zouden nog bladzijden kunnen doorgaan met de opscheping van een hoop ellende, zoals bijvoorbeeld de noodzakelijke evacuatie van de bewoners vanaf het Helderplein tot de Prins Boudewijnstraat en verder tot aan de Serweytens de Merckxstraat. De volgelopen kelders, het in veiligheid brengen van meubels, de conciërges die in de kelderverdiepingen woonden en alles kwijt waren, enz..enz..

-o-o-o-o-o-

Het brandweerkorps van Brugge was al rond 3 u. ter plaatse om hulp te bieden. Later kwamen de korpsen van Kortrijk, Torhout, Oostkamp, Kortemark en Eeklo versterking brengen. Hun taak vooral in het droogpompen van kelders.

Het was zo wat 6 u. in de morgen toen de provinciegouverneur ter plaatse was en omstreeks 7 u. kwam de eerste militaire hulp opdagen. Eenheden van het 41e bat. artillerie van Brugge, de zeemacht van St.Kruis, de 2e S.C.B. van Zedelgem, de hulp-troepen van Burcht (Antw.) en de C.I van de St.Maartenskazerne van Louven kwamen hulp bieden. Bevelvoerders waren Majoor Dendauw en Kolonel Zwaenspool.

Aanvankelijk werden de militairen ondergebracht in het stadhuis en de klaslokalen van de gemeenteschool. Nadien werden gebouwen opgeëist. De pensions " Thuis " en " Charles le Bon " kregen soldaten op logement. De stafdiëten kregen onderdak in het flatgebouw " Visby II " te Duinbergen, alwaar een magazijn werd aangelegd voor de legereenheden, het café Modern en het " Hotel de la Marine ". De rijkswacht van Brugge - 132 man - werd verdeeld over de jeugdherberg in de Noordstraat en pension " Thuis ".

Ik herinner me nog dat een marinier dringend van het stadhuis diende weggebracht wegens een blindedarmonsteking. Naar militaire geplogenheden moest hij overgebracht worden naar het militair hospitaal te Bredene. Daar de Kustlaan richting Zeebrugge niet bereikbaar was, werd hij door Dr.Gobert naar de kliniek te Knokke gevoerd. Maar in de late avond van 1 februari werd de soldaat met een ambulancewagen toch

naar Bredene gebracht. Bevel is bevel !

Erg vlug kwam ook hulpverlening op gang door de diensten van Bruggen en Wegen die vooral meewerkten bij de opvoeding van vaderlandertjes. De zondagavond, 1 feb., waren al 93.000 zakjes aangevoerd, komende van het brandweerkorps van Brugge, de legerkazernes van Brugge en Burcht alsmede van privéfirma's. Naar schatting werden in totaal circa 150.000 vaderlandertjes gebruikt om de bressen te dichten en gebouwen te beveiligen tegen verder onheil.

Bij de "reddingsoperatie", als we het zo mogen uitdrukken, inzonderheid wat betreft het "Hotel des Bains" heeft de firma Hanssens met zijn werklieden een niet onbelangrijke rol gespeeld.

-o-o-o-o-o-

Maandag 2 februari 1953 was het een lichte woertje ! Duizenden toeristen waren naar de kust afgezakt om de geteisterde zeedijk te bekijken. Allicht ook velen die bekommerd waren om hun villa of appartement. Een ordodienst langs de zeedijk en aangrenzende straten was noodzakelijk.

Onze geteisterden zaten met andere kopzorgen. De vraag kon gesteld : "Wie zal de schade vergoeden ? Van waar zal zo vlug mogelijk hulp komen ?"

Burgemeester Jan B. de Gheldere, als hoofd van zijn badstad, nam het initiatief om, in afwachting dat van staatswege een hulpactie zou op gang komen, een comité op te richten onder het motto "Hulp aan Heist".

De bedoeling was de getroffen gezinnen en bedrijven uit hun eerste nood te helpen.

De maandagavond, 2 februari 1953 was er al een eerste contactvergadering bij apotheker Jan Maes. Op 4 februari kwam het voltallig comité een eerste maal samen.

Nog dezelfde avond werd een geldinzameling gehouden in de zaal ciné Palace.

Het comité "Hulp aan Heist" was samengesteld uit de leden van het schepencollege (burgemeester Jan B. de Gheldere en de schepenen Parés en Degrauwe), voorzitter Mr. A. Deketelaere, Ondervoorzitters Dr. Gobert en Jan Maes, Secretaris P. Vanterre, schatbewaarder Armand Everaert, propagandaleider Robert Dewispelaere, afgevaardigde van het Rode Kruis Juff. Alice Ghoyle, vanwege het werk "Kinderwolzijn" Mevr. Wod. Camiel Bulcke, afgevaardigde van het werk "St. Vincentius à Paolo" E.H. Lagae en Julien Warmoes als voorzitter van de C.O.C.

Op 7 februari '53 - drie dagen later - waren dank zij de medewerking van het Rode Kruis reeds 2700 rondzendbrieven verspreid over gans het land. Ampor voortien dagen later kon de eerste geldelijke steun aan de geteisterden uitbetaald worden.

Intussen ontving het comité steun, zowel in natura als in speciën, uit alle hoeken van het land en zelfs uit het toenmalige Belgisch Kongo met een belangrijke gift vanwege de "Vlaamse Vriendenkring" en de "Cercle Dramatique L'Entrain" te Stanleyville. Steun kwam er ook van de kliniek Dr. Brummer te Küsnacht (Zwitserl.)

In eigenland kwamen belangrijke sommen van de bankinstellingen, het personeel van Sabena, de gemeentebesturen van Waregem, Dourne en Brugge, uit Herstal en vooral uit Waterloo die Heist als peterstad had aangenomen en met een delegatie naar hier kwam om kolen, meubelen en kledingstukken aan de geteisterden te overhandigen. In totaal mocht het comité 500 inschrijvingen boeken.

Boven de steunverlening in natura werd op de postrekening van " Hulp aan Heist " 1.226.368 fr gestort die verdeeld werd onder 234 geteisterden. Op 13 november 1953 hield het comité " Hulp aan Heist " een laatste vergadering en werd beslist het batig saldo van 5.461 fr over te maken aan het gemeentelijk fonds voor sociale bijstand ingeval van ramp.

Het was pas op het einde van februari '53 dat het Nationaal Rampenfonds via de plaatselijke afdeling van het Rode-Kruis met het onderzoek van de dossiers van geteisterden begon. 384 dossiers werden aangelegd en 203 geteisterden kwamen in aanmerking voor hulpverlening in de vorm van spaciën en of natura. In totaal werd door het rampenfonds voor een waarde van méér dan twee miljoen frank uitgekeerd.

-o-o-o-o-o-

Uit een persnota m.b.t. de toestand 8 dagen na de ramp pikken we volgende passages:

- " Dank aan het onmiddellijk ingrijpen van het gemeentebestuur en alle bevoegde administratieve diensten, alle brandweerkorpsen - voornamelijk dat van Brugge - en vooral het leger zijn wij thans bij machte te verklaren dat de toestand voor onze badstad gunstig is. "

- " Het kan nu met zekerheid gezegd worden dat vóór het seizoen 1953 alle sporen van deze vreselijke ramp zullen uitgewist zijn en dat onze zomerbezoekers onze badplaatsen in hun gewone nieuwe pracht zullen terugvinden. "

Zelfs de karnavalviering - twee weken na de storm - ging door, al was het dan in het teken van de hulpverlening aan de geteisterden. Inderdaad " The show must go on ! " Mochten velen reeds korte tijd na de stormramp zeggen " Laak volbracht ", voor de schepen van openbare werken Georges Perez en zijn medewerkers begon een tweede fase van hard werken en vechten tegen de tijd om de schade aan het openbaar domein te herstellen. De zwaar beschadigde Tweinsplaats (nu Viassershuldeplein), het Heldenplein, parkeerplaatsen, de beschadigde wagen en voetpaden, rioolputten, drinkwater- en electriciteitsleidingen, zitbanken en nog zoveel andere zaken moesten heropgeknapt worden.

Met een ongetemperde wilskracht hem eigen, heeft schepen Perez zijn verantwoordelijkheid ten volle opgenomen. Het was een niet te onderschatten taak die hij tot een goed einde bracht.

Het verhoegt ons dat ere-schepen Perez tijdens dit " Avondje Heist 5 " zijn belevenissen tijdens de storm van 1 februari 1953 zal vertellen en zelfs aanvullen met

een brok geschiedenis van Heist.

Zijn vriend Marcel Jooris heeft wind en water gotrotseerd om deze historische gebeurtenis op een 8 mm film vast te leggen. Wij zijn hem dankbaar omdat we deze beelden kunnen tonen aan de heistenaars die het 27 jaar geleden hebben meegemaakt en aan de jongere generatie, waaronder velen toen nog te jong waren om te beseffen wat er gebeurde of zelfs nog niet geboren waren.

Het zijn unieke filmbeelden over een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van Heist. Een archiefdocument dat moet bewaard blijven.

Pierre Vantorre

Zondag 1 februari 1953: noodklokken luiden over een overstroomd land

HOPELOZE TOESTAND TE HEIST

De toestand te Heist was Zondagvoormiddag niet alleen bedenklijk, maar zelfs hopeloos. Door twee brede bressen, en meer bepaald rechts van de Heldenplaats over een totale lengte van 240 meter en een diepte van 25 meter, alsook tussen Heist en Duinberge over een afstand van 50 meter, zwalpte het water over de dijk in de straten en alles wat het op zijn weg vond werd meegesleurd in een woeste vaart. Telefoonpalen, deuren en vensters, rolluiken werden honderden meter verder teruggevonden van de plaats waar zij uit hun verband werden gerukt.

HULP AAN HEIST

Er werd overgegaan tot de stichting van een plaatselijk comité genaamd « Hulp aan Heist ». Alle steunveriening voor de gesterden kan gestort worden op Postchecknummer 25735 van het gemeentebestuur Heist.

Een sombere zondagmiddag te Heist en te Knokke

Van onze eigen medewerker
ter plaatse

VRÉES VOOR NIEUW ONHEIL

Zondagavond bleven in de streek van Knokke, Duinbergen en Heist nog vele bezoekers uit het binnenland, die in de namiddag met auto's naar de kust waren gekomen om de verwoestingen en de geweldige storm gade te slaan.

Zij konden echter niet tot op de dijk geraken, waar het onafgebroken regende en ook hagevlagen het onmogelijk maakten de woeste zee te benaderen.

HEIST

Maandagnamiddag kwamen de senaatsvoorzitter, dhr Struye, en Mgr De Smedt, bisschop van Brugge, zich persoonlijk vergewissen van de enorme schade die in de badplaats, waarvan in het komende seizoen zoveel verwacht werd, werd aangericht. Honderden soldaten voerden onophoudelijk zandzakken aan naar de brede bressen in de dijk die bij hoogtij in de namiddag opnieuw werden aangetast. Gehulplig was het dichtmaken reeds zover gevorderd dat alle vrees werd weggenomen voor nieuwe dijchbreuken of voor het instorten van de tientallen villa's alwaar de ontruiming voltoomen achter de rug lag.

Toen we aan burgemeester De Geldere de vraag stelden op hoeveel de schade mocht worden geschat, antwoordde hij met één woord: ze is katastrofaal. Het bedrag is niet op honderd miljoen na te bepalen. Dit geeft ons enkel een idee van de schade die Heist diep in het krijt plaatst. Meldten we nog dat de berichten ten stelligste moeten worden gelogenstraft als zou Heist op de koop toe drie mensenevens als tol hebben betaald. Er zijn geen persoonlijke ongevallen te betreuren, wat het enige lichtpunt is in de zwarte badans, die thans wordt opgemaakt.

Heist, 1 februari 1953

De golven sloegen met geweld tot tegen de gevels van het "Grand Hotel des Bains" en de aanpalende villa's. Een bres van ruim 200 m lang en 25 m diep moest gedicht worden. We zien een gedeelte van de 90.000 vaderlandertjes die als eerste hulpmiddel door militairen en burgers werden aangebracht. (archief Six-Vanhulle)

Een groot gedeelte van de Kustlaan werd, iets voorbij de laatste villa van Heist-West, door de zee weggescheurd ! Palen van de tramlijn, verwrongen tramspooren en een 'verdronken' bierwagen zijn stille getuigen van de stormramp. (archief Six-Vanhulle)